

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl jako soud odvolací v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Daniely Benešové a soudců Mgr. Michaela Nipperta a JUDr. Čestmíra Slaného ve věci žalobců: a) **Společenství vlastníků jednotek, xxx čp. xxx, xxx, xxx, xxx, xxx**, se sídlem xxx, xxx, IČO: xxx, b) **Petr R.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, c) **Zdeněk Š.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, d) **Alžběta R.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, e) **Daniela Č.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, f) **Společenství vlastníků domu xxx**, se sídlem xxx, xxx, IČO: xxx, g) **Zdeněk B.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, h) **Společenství vlastníků jednotek pro dům čp. xxx**, se sídlem xxx, Praha 4, IČO: xxx, i) **Ing. František K.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, j) **Společenství vlastníků jednotek xxx**, se sídlem xxx, xxx, IČO: xxx, k) **Alena S.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, l) **Společenství vlastníků jednotek „bytového domu č.p. xxx - xxx“ v ulici xxx, xxx**, se sídlem xxx, xxx, IČO: xxx, m) **Ing. Jiří B.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, n) **Jindřich S.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, o) **Zbyněk V.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, p) **Společenství vlastníků jednotek xxx**, se sídlem xxx, xxx, IČO: xxx, q) **Ing. Zdeněk V.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, r) **Ing. Vladislava Š.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, s) **Ing. Svatopluk S.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, t) **Jana P.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, u) **Ing. Daniel K.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, v) **Společenství pro dům xxx**, se sídlem xxx, xxx, IČO: xxx, w) **Ing. Jan M.**, bytem xxx, xxx, x) **Ing. Pavla M.**, bytem xxx, xxx, y) **Bytové družstvo „xxx“**, se sídlem xxx, xxx, IČO: xxx, z) **Společenství vlastníků jednotek v domě čp. xxx, xxx** se sídlem xxx, xxx, IČO: xxx, za) **Lenka N.**, bytem xxx, xxx, všichni s výjimkou žalobců ad r) a s) zastoupeni JUDr. Alenou Bányaiovou, CSc., advokátkou se sídlem Praha 1, Platněřská 4, proti žalovanému: **Hlavní město Praha**, se sídlem Praha 1, Mariánské náměstí 2, IČ: 00064581, zastoupené JUDr. Petrem Balcarem, advokátem se sídlem Praha 1, Panská 895/6, Tyršova 7, o zdržení se imisí hluku, k odvolání žalobců proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 17.4.2007, č.j. 13 C 251/2006-147 takto:

Rozsudek soudu I. stupně se **z r u š u j e** a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í

Žalobci (označení podle žaloby a usnesení soudu I. stupně o procesním nástupnictví ze dne 2.2.2016, č.j. 13 251/2006-422) se domáhají, aby žalovanému byla uložena povinnost zdržet se rušení hlukem pocházejícím z provozu na pozemní komunikaci – xxx, konkrétně mezi ulicemi xxx a xxx tak, aby hodnota ekvivalentní hladiny akustického tlaku (A L Aeq, T) pro chráněné vnitřní prostory staveb domů v katastrálním území xxx., v žádném z nich nepřesáhla hodnoty 45 dB (A) v době od 6 do 22 hodin a 35 dB (A) v době od 22 hodin do 6 hodin a pro chráněné venkovní prostory staveb těchto domů v žádném z nich nepřesáhla hodnoty 60 dB (A) v době od 6 do 22 hodin a 50 dB (A) od 6 do 22 hodin.

Ve věci bylo opakovaně rozhodováno, a to nejprve soudem I. stupně rozsudkem ze dne 17.4.2007, č.j. 13 C 251/2006-147 byla žaloba zamítnuta a rozhodnuto, že žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení. Soud vysvětlil obsah § 126 odst. 1 a § 127 odst. 1 obč. zák., který je nutno vykládat podle čl. 11 odst. 1, 3 Listiny základních svobod a čl. 3 Ústavy České republiky. Petitem žalobci směřují k pasivitě žalovaného, tedy zdržení se jednání, nikoliv k aktivitě. Přitom pokud z jednání hrozí škoda, ohrožený má právo domáhat se uložení vhodného a přiměřeného opatření, čehož se ale žalobci nedomáhají. Žalobci ale nepřekračují meze ochrany podle § 127 odst. 1 obč. zák. Námitku promlčení shledal soud neúvodnou, neboť obtěžování hlukem je trvalého rázu, tedy promlčení nepočíná ani neběží. Ačkoliv žalobci jsou hlukem z provozu na komunikaci obtěžováni. xxx je komunikací s vysokou dopravní zátěží už dlouhodobě, ale žalovaný je jejím vlastníkem, nikoliv provozovatelem, a proto mu nepřísluší jakkoliv regulovat či omezovat provoz. Žalobce se nechová zcela pasivně, připravuje řešení k odvedení hustého provozu vybudováním Pražského okruhu, ale jde o řešení náročné a dlouhodobé, proto nezbude, než obtěžování hlukem a jinými imisemi trpět. Navíc požadavek žalobců vyjádřený petitem není reálný a byl by těžko vykonatelný, neboť žalovaný do provozu komunikace nemůže zasahovat tak, jak žalobci navrhují. Státní správu ve věcech provozu na pozemních komunikacích vykonává ministerstvo, pokud jde o dálnici a rychlostní komunikaci, u silnic I. třídy příslušný krajský úřad, v tomto případě Magistrát hl.m. Prahy dle § 124 zák.č. 361/2000 Sb., § 2 a § 29 zák.č. 129/2000 Sb., § 31, § 81 zák.č. 131/2000 Sb. jakožto přenesenou působnost. Proto žalobu zamítl. Výrok o nákladech řízení je odůvodněn tím, že žalovaný se práva na náhradu nákladů řízení vzdal.

Proti tomuto rozsudku podali žalobci včasné odvolání, ve kterém především namítli, že bylo popřeno jejich právo na soudní ochranu ve smyslu čl. 11 Listiny základních práv a svobod a také ochrana podle § 126 obč. zák. Soud za přiměřený poměrům prohlásil stav, který se psíří zákonnému zákazu a tak poskytl ochranu tomu, kdo zákon porušuje proti těm, jejichž práva jsou porušována. Nesouhlasí ani s konstatováním nereálnosti výkonu rozhodnutí. Své výhrady podrobně rozvedl.

Následně odvolací soud rozsudkem ze dne 30.1.2008, č.j. 54 Co 390/2007-203 rozsudek soudu I. stupně změnil a žalobě vyhověl a rozhodl o nákladech řízení, k dovolání žalovaného rozhodl Nejvyšší soud rozsudkem č.j. 22 Cdo 3281/2008-273 ze dne 24.11.2010 tak, že dovolání zamítl a rozhodl o nákladech dovolacího řízení. Následně rozhodl Ústavní soud nálezem č.j. I. ÚS 451/11-294 ze dne 11.1.2012 tak, že rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 24.11.2010, č.j. 22 Cdo 3281/2008-273 a rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 30.1.2008, č.j. 54 Co 390/2007-203 bylo poručeno základní právo stěžovatele na ochranu majetku zaručené v čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a uvedené rozsudky se ruší (viz dále). Odvolací soud reagoval dne 18.4.2012 vydáním rozsudku č.j. 54 Co 390/2007-324, rozsudek soudu I. stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

K dovolání žalobců rozhodl Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 7.2.2017, č.j. 22 Cdo 1313/2016-448 tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18.4.2012, č.j. 54 Co 390/2007-324, zrušil a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení. Uvedl, že Ústavní soud vytkl obecným soudům, že nedostatečně zohlednily specifika obecného užívání místní pozemní komunikace a důsledky automobilového provozu na její okolí, čímž nerespektovaly podmínku pro rozlišení přípustných a nepřípustných zásahů do vlastnického práva, tj. míru přiměřenou poměrům. V situaci kolize práv podle jeho názoru obecné soudy nedůvodně preferovaly ochranu vlastnického práva vedlejších účastníků (v tomto řízení žalobců), čímž zasáhly ústavně nekonformním způsobem do vlastnického práva stěžovatele (žalovaného). Je přitom nepochybné, že stav předmětné místní pozemní komunikace, včetně provozu na ní, je výsledkem mnohaletého vývoje, který mohl být mnohým z vedlejších účastníků znám již v době nabytí vlastnického práva. Za právně významné Ústavní soud považoval to, že obec jakožto vlastník místní komunikace je povinna strpět obecné užívání této komunikace bez možnosti regulovat provoz na ní. Takové oprávnění totiž náleží příslušnému silničnímu správnímu úřadu. Obec, jakkoli je vlastníkem pozemní komunikace, tedy není až na výjimky oprávněna provoz na ní regulovat, a ovlivnit tak negativní důsledky tohoto provozu. Vzhledem k tomu, že obec nevyvíjí a ze zákona nemůže vyvíjet žádnou činnost, kterou lze provoz na komunikaci ovlivnit, je vyloučeno, aby jí byla uložena povinnost se rušení hlukem pocházejícím z provozu na pozemní komunikaci zdržet. Analogicky poukázal Ústavní soud na § 27 odst. 4 zákona č. 13/1997 Sb., podle kterého vlastník komunikace neodpovídá vlastníkům sousedních nemovitostí za škody způsobené v důsledku provozu na nich. Ústavní soud však nepochybně, že v dané věci jsou vlastnická práva vedlejších účastníků porušována imisemi hluku, avšak neděje se tak v míře nepřiměřené dlouhodobě se formujícím poměrům v okolí předmětné veřejné komunikace. Sami vedlejší účastníci jsou navíc velmi pravděpodobně vykonavatelé práva obecného užívání předmětné místní komunikace. Ústavní soud nesdílel názor obecných soudů o tom, že posouzení způsobu splnění povinnosti zdržet se obtěžování hlukem je výlučně otázkou případného výkonu rozhodnutí. Podle Ústavního soudu je třeba zvážit i reálnost takového požadavku s přihlédnutím k faktickým možnostem vlastníka veřejné komunikace, včetně jeho možností funkčních a finančních. Ústavní soud zdůraznil, že přihlížel k tomu, že stěžovatel provedl a provádí opatření, která by měla vyústit ve vybudování Pražského městského okruhu a bylo navrženo vybudování protihlukové stěny na ulici xxx. V důsledku těchto opatření by měl být hluk omezen na rozumně dosažitelnou míru, přičemž proto bylo stěžovateli provozování hluku dočasně povoleno.

Nejvyšší soud zdůraznil, že jak dovolací soud, tak i odvolací soud jsou vázány citovaným nálezem Ústavního soudu vydaného v této věci, neznámá to, že by civilní soud měl v další fázi řízení zcela rezignovat na jakékoliv vlastní posouzení věci s tím, že toliko mechanicky převezme tento závazný právní názor, neboť v takovém případě by zatížil své rozhodnutí ústavním deficitem přepjatého formalismu. Dovolací soud přezkoumal, zda na jednu stranu odvolací soud v napadeném rozhodnutí respektoval závazný právní názor Ústavního soudu vyjádřený v jeho kasačním rozhodnutí, zda však na druhou stranu nerezignoval na požadavek řádného projednání a posouzení věci, načež dospěl k závěru, že odvolací soud uvedenému požadavku v posuzovaném případě nedostál.

Nejvyšší soud podrobně vyložil § 127 obč. zák. s odkazem na publikovaná rozhodnutí, konkrétně sp.zn. 22 Cdo 1935/2003, 22 Cdo 2877/2012. Poukázal na názor Ústavního soudu v nálezu sp.zn. I. ÚS 451/11, zabývající se podstatou tzv. sousedských správ a regulací kolize dvou subjektivních práv, typicky vlastnických a zdůraznil, že podmínkou konečného rozhodnutí sporu je využití všech možností minimalizace zásadu do některého z nich, což lze

normativně dovodit z čl. 4 odst. 4 Listiny. I po rozhodnutí Ústavního soudu v této věci dospěl Nejvyšší soud k závěru, že není vyloučena úspěšnost žaloby domáhající se zdržení se obtěžování hlukem pocházejícím z provozu komunikace, ale je třeba zkoumat, lze-li ochrany práv vlastníka komunikace dosáhnout i jinými opatřeními než omezením práv žalobců na nerušené užívání jejich obydlí (rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 22 Cdo 3559/2012). Poukázal i na další rozhodnutí řešící obdobnou problematiku – viz čl. 9 a 10 rozsudku.

Za stěžejní závěr zmíněného nálezu Ústavního soudu považuje Nejvyšší soud to, že obecné soudy nedostatečně vzaly v úvahu specifika obecného užívání místní pozemní komunikace ve vlastnictví obce a důsledky automobilového provozu na její okolí, a tím nerespektovaly podmínku pro rozlišení přípustných a nepřípustných zásahů do vlastnického práva, tj. míru přiměřenou poměrům. Tato podmínka, z pohledu testu proporcionality, je souladná s ústavními principy omezení základního práva na ochranu majetku. Ústavní soud má tedy za to, že obecné soudy v situaci kolize dvou základních práv neodůvodněně preferovaly ochranu vlastnického práva vedlejších účastníků jako vlastníků nemovitostí bezprostředně sousedících s pozemní komunikací, čímž současně zasáhly ústavně nekonformním způsobem do vlastnického práva stěžovatele. Pro danou věc je též právně významné, že obec, jakožto vlastník místní komunikace, je povinna strpět obecné užívání této komunikace bez možnosti regulovat provoz na ní. S přihlédnutím k těmto skutečnostem je pojmově vyloučeno, aby vlastníkově pozemní komunikace byla uložena povinnost zdržet se rušení hlukem pocházejícím z provozu na ní mechanickou aplikací § 127 obč. zák. Právní úprava tzv. sousedského práva představuje regulaci zaměřenou na řešení kolize dvou (více) subjektivních práv, typicky práv vlastnických. V takové situaci je nutnou podmínkou konečného rozhodnutí sporu využití všech možností minimalizace zásahu do jednoho z nich.

Ohledně řešení konfliktu vzájemně kolidujících práv odkázal na judikaturu Ústavního soudu – viz str. 11 rozsudku a uvedl, že třístupňový test proporcionality spočívá v 1. testu vhodnosti, tj. odpovědi na otázku, zdali institut, omezující určité základní právo umožňuje dosáhnout sledovaný cíl (ochranu jiného základního práva), 2. testu potřebnosti, tj. porovnávání legislativního prostředku, omezujícího základní právo, s jinými opatřeními umožňujícími dosáhnout stejného cíle, avšak nedotýkajícími se základních práv a svobod, 3. testu poměrování, tj. porovnání závažnosti obou v kolizi stojících základních práv (také rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 1994/2013). protože se Ústavní soud výslovně nevyjádřil ke způsobu obrany subjektů dotčených nadměrným hlukem z pozemní komunikace, nelze dovodit, že by bylo bez dalšího vyloučeno uložit obci povinnost zdržet se rušení hlukem pocházejícím z provozu na pozemních komunikacích. To, že je obec povinna strpět její obecné užívání bez možnosti regulovat provoz na ní tedy bez dalšího neznamená, že nemůže ovlivnit imise z takového provozu pomocí jiných nástrojů (také rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 3277/2014).

Pro vyřešení sporu mezi dotčenými vlastníky je nezbytné zkoumat, zda lze ochrany vlastnického práva žalovaného dosáhnout i jinými opatřeními než omezením práv žalobců na nerušené užívání jejich obydlí, a to s ohledem na faktické možnosti žalovaného a na konkrétní okolnosti dané místem a časem – např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 3559/2012 vycházející také z uvedeného ústavního nálezu. Je nezbytné blíže se zabývat kolizí obou subjektivních vlastnických práv a provést právně kvalifikační úvahu v konkrétní věci, k čemuž bude nezbytné zkoumat, zda šlo o případ, kdy imise vnikají na pozemek jiného vlastníka (souseda) v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují obvyklé užívání pozemku, a to s přihlédnutím k jiným obdobným lokalitám (tj. lokalitám velkých měst s obdobně frekventovanými a situovanými pozemními komunikacemi). Na základě této úvahy

může být zjištěna přiměřená míra konkrétních imisí, tj. obtěžování hlukem, a porovnána s tím, jaká je míra imisí v dané věci a vezme v úvahu názor Ústavního soudu, podle kterého ochranu proti nadměrným imisím lze odepřít pouze za předpokladu, že k porušování práv žalobců nedochází v míře nepřiměřené dlouhodobě se formujícím poměrům v okolí veřejné komunikace, což znamená, že ochrana žalobců není paušálně vyloučena. Je ale třeba zkoumat také to, zda je možné po žalovaném možné spravedlivě požadovat provádění efektivních organizačních a technických opatření směřující k snižování imisí, resp. zda je v dostatečné míře provádí či nikoliv. Má-li být tedy zásah do práv žalobců ospravedlnitelný, je třeba jej učinit způsobem, resp. za využití prostředků, které lze po žalovaném spravedlivě požadovat a které jsou mu objektivně k dispozici. K tomu dovolací soud podotkl, že imise hluku z pozemních komunikací představují závažný společenský problém. Na jednu stranu je žalovaný jako obec povinen strpět z důvodu obecného užívání provoz na svých komunikacích, který dává imisím hluku jistý společenský význam, na druhou stranu však nelze tolerovat obtěžování žalobců takovým způsobem, který obsahově vyprazdňuje jejich vlastnické právo a zasahuje do jiných chráněných statků, obzvláště do jejich práva na ochranu zdraví. V souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva poznamenal, že samotná okolnost, že obec nebo kraj nemohou přímo v rámci své samostatné působnosti regulovat provoz na pozemní komunikaci, neznamená, že by byla vyloučena ochrana osob postižených hlukem z provozu na ní, byť osobou pasivně legitimovanou zde může být jen ten, kdo má možnost regulaci provozu imise ovlivnit. Odkázal na judikaturu Evropského soudu řešící obdobnou problematiku, zejména hlukem z nadměrného provozu se zabývající případ György Deés proti Maďarsku (rozsudek ze dne 9. 11. 2010, č. stížnosti 2345/06), kde Evropský soud pro lidská práva dospěl k závěru, že ohledně porušení práva na obydlí v důsledku nadměrného silničního provozu měl stát v tomto případě nalézt rovnováhu mezi zájmy uživatelů cesty a místních obyvatel.

Dovolací soud podotkl, že vzhledem k nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a k jeho přechodnému ustanovení § 3028 odst. 2 je třeba v dalším řízení aplikovat právní úpravu obsaženou v uvedeném předpisu [srovnej rozsudek Nejvyššího soudu 3. 6. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3277/2014 (uveřejněný pod č. 105/2015 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, rozh. obč.)]. V tomto rozhodnutí také Nejvyšší soud především naznačil, že problematika provozu na pozemních komunikacích a s tím spojených imisí nespadá pod ustanovení § 1013 odst. 2 o. z., ale § 1013 odst. 1 o. z. a současně vysvětlil přístup dovolacího soudu k posuzování imisí majících původ v provozu na pozemních komunikacích z hlediska principů ochrany jednotlivých zúčastněných subjektů a alternativ, které v této souvislosti přicházejí do úvahy. S ohledem na změnu právní úpravy se bude odvolací soud v dalším řízení řídit především závěry obsaženými v uvedeném rozhodnutí.

Odvolací soud znovu přezkoumal napadený rozsudek soudu I. stupně (§ 212 a násl. o.s.ř.) a dospěl k závěru, že zatím nejsou dány podmínky pro potvrzení ani případnou změnu rozsudku.

Od podání odvolání žalobců reagovaly obě strany vyjádřeními k věci s ohledem na změnu poměrů, k čemuž předložily listinné důkazy. V průběhu řízení došlo také k určitým zvratům v rozhodování soudů, značně se rozšířila judikatura zabývající se danou problematikou. Nově nastolené rozhodující skutkové okolnosti a právní otázky, uvedené výše podle rozsudku dovolacího soudu citujícího také v této věci vydaný ústavní nálezev, otevírají prostor pro nový náhled na projednávanou problematiku, jak vyjádřil dovolací soud, jehož právním názorem je odvolací soud vázánve smyslu § 243d odst. 1 věty první, části za středníkem o.s.ř. Aniž by

odvolací soud považoval za nezbytné opakovat podrobně nad rámec výše uvedeného obsah rozhodnutí, jejich právní závěry jsou na daný případ aplikovatelné, došel k závěru, že právě s ohledem na ně není možné, aby odvolací soud doplňoval dokazování ohledně nových skutečností, které mohly skutkový stav výrazně ovlivnit, ale jejichž provedení a skutkové zjištění je nezbytné pro právní posouzení věci způsobem judikovaným, jak výše naznačeno. Pokud by doplnění dokazování prováděl přímo odvolací soud a poté rozhodl, stalo by se tak na základě nových skutečností souvisejících i s plynutím času, který se na skutkovém stavu podepsal a na zásadně odlišném právním hodnocení, které bude ovlivněno i novou hmotněprávní úpravou zákonem č. 89/2012 Sb. Navíc by účastníci ztratili možnost podat si proti rozhodnutí řádný opravný prostředek.

Proto odvolacímu soudu nezbylo, než napadený rozsudek zrušit (§ 219a odst. 1 písm. a/ o.s.ř.) a věc vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení (§ 221 odst. 1 písm. a/ o.s.ř.). Na soudu I. stupně bude, aby doplnil dokazování důkazy, které účastníci předložili nebo ještě předloží a které jsou podstatné pro posouzení nároku žalobců podle judikatury Nejvyššího soudu a nálezu Ústavního soudu vydaného v této věci. Poté ve věci znovu rozhodne včetně nákladů řízení ve všech stupních.

Proti tomuto rozsudku je přípustné dovolání za podmínek ust. § 237 o.s.ř. Dovolání se podává do dvou měsíců od doručení rozsudku odvolacího soudu prostřednictvím soudu I. stupně k Nejvyššímu soudu.

Praha 23. srpna 2017

JUDr. Daniela Benešová v. r.
předsedkyně senátu

*Za správnost vyhotovení:
Kateřina Dvořáčková*